

חוברת תלמיד • קריאה והבנה • חט"ב (לכיתות ז'-ט')

מילים שפוגעות, מילים שמגינות: בריונות וחרם ברשת

בריונות רשת, חרם דיגיטלי והכוח של מי שצופה – צוללים בשלבים: מתחילים על פני המים ויורדים לעומק.

תאריך:

כיתה:

שם:

טקסט ושאלות

- 6 הטקסט: מי עומד מאחורי המסך? מדריך לזירה הדיגיטלית
- 8 חלק א' – שחייה על פני השטח
- 9 חלק ב' – צלילה
- 11 חלק ג' – מעמקים
- 14 בודקים את עצמנו + כרטיס יציאה
- 15 מפתח תשובות למורה

כלים לקריאה

- 2 דף האסטרטגיות
- 3 מפת הצלילה
- 4 סימניות לגזירה
- 5 כרטיסי מילים לקיפול

איך משתמשים?

א. מתחילים בדף האסטרטגיות ובמפת הצלילה. ב. קוראים את הטקסט ועוצרים בתחנת העצירה. ג. עונים על השאלות לפי העומק: פני המים, צלילה והמעמקים. ד. מסיימים בבדיקה עצמית ובכרטיס יציאה.

חט"ב

עובד גם בשחורלבן

ניסוח לבנים ולבנות

להדפסה

כלים לקריאה

דף האסטרטגיות: איך קוראים לעומק?

אחרי הטקסט

מסכמים במשפט

מה הרעיון המרכזי – במילים שלי?

מגיבים

מסכים/ה? לא מסכים/ה? למה?

מחברים לחיים

איפה פגשתי משהו דומה? מה אקח איתי?

בזמן הטקסט

מסמנים בעיפרון

מילה לא מוכרת – עיגול. משפט חשוב – קו.

עוצרים בתחנות

מה קרה עד עכשיו? מה אני מנחש/ת שיקרה?

מחפשים קשרים

סיבה ותוצאה, לפני ואחרי, טענה ונימוק.

לפני הטקסט

מציצים בכותרת ובתמונה

על מה הטקסט? מה כבר ידוע לי על הנושא?

קובעים מטרה

למה אני קורא/ת? למידע, להנאה, כדי לגבש דעה?

מזהים סוג טקסט

סיפור? כתבה? טור אישי? כל סוג נקרא אחרת.

מקרא סימונים בעיפרון

מתחבר אליי

מפתיע אותי

לא הבנתי

משפט חשוב

מילה לא מוכרת

רשימת בדיקה לקורא/ת

קראתי את הכותרת ושאלתי את עצמי על מה הטקסט ☐

קראתי את כל הטקסט עד הסוף ☐

סימנתי מילה שלא הבנתי ☐

קראתי שוב את מה שלא היה ברור ☐

המטרה שלי בקריאה

למה אני קורא/ת את הטקסט הזה? מה הייתי רוצה לגלות?

כלים לקריאה

מפת הצלילה: סוג הטקסט ומילים חדשות

מפת הצלילה שלי

מעמקים

חושבים, מביעים דעה ויוצרים

צלילה

מסיקים, מקשרים ובודקים מילים ומבנה

שחייה על פני השטח

מוצאים מידע שכתוב בטקסט

סוג הטקסט: טקסט מידעי עם טבלה

מה מאפיין את סוג הטקסט הזה? כתבו שני סימנים שתחפשו בקריאה:

לפני שצוללים

מה אני חושב/ת שיקרה בטקסט? (לפי הכותרת)

מילים חדשות

מילה	פירוש	משפט משלי
חוזרת ונשנית	קורה שוב ושוב, לא רק פעם אחת	
שם בדוי	שם מומצא שאינו השם האמיתי	
יתרה מזו	ויותר מזה, בנוסף לכך	
ראיה	הוכחה למשהו שקרה	
להפוך למטרה	להיות זה/זו שפוגעים בו/בה	

כלים לקריאה

סימניות לגזירה

גזרו לאורך הקו המקווקו ✂

המעמקים

מעבר לשורות

- מה דעתי – ולמה?
- מה הייתי עושה במקום הדמות?
- מה הטקסט מלמד על החיים?
- איך הייתי ממשיך/ה את הטקסט?

השאלה שלי: 📝

📖 מילים שפוגעות, מילים שמגינות:
בריונות וחרם ברשת
📱 חט"ב

צלילה

בין השורות

- למה זה קרה?
- מה הדמות מרגישה – בלי שנאמר?
- מה פירוש הביטוי?
- איך בנוי הטקסט?

השאלה שלי: 📝

📖 מילים שפוגעות, מילים שמגינות:
בריונות וחרם ברשת
📱 חט"ב

פני המים

כתוב בטקסט

- מי? מה? איפה? מתי?
- איזה פרט מוכיח?
- מה קרה קודם ומה אחר כך?
- איפה זה כתוב?

השאלה שלי: 📝

📖 מילים שפוגעות, מילים שמגינות:
בריונות וחרם ברשת
📱 חט"ב

כלים לקריאה

כרטיסי מילים לקיפול

גזרו כל כרטיס, קפלו לאורך הקו המנוקד שבאמצע – המילה מקדימה והפירוש מאחור. תרגלו בזוגות. ✂

קורה שוב ושוב, לא רק פעם אחת	חוזרת ונשנית
שם מומצא שאינו השם האמיתי	שם בדוי
ויותר מזה, בנוסף לכך	יתרה מזו
הוכחה למשהו שקרה	ראיה
להיות זה/זו שפוגעים בו/בה	להפוך למטרה
הרחקה מכוונת מקבוצה או ממפגש	חרם דיגיטלי
ככל שיש יותר צופים, כל אחד מרגיש פחות אחראי	פיזור אחריות
תחושה שהכללים הרגילים לא חלים ברשת	אפקט חוסר העכבות ברשת

מי עומד מאחורי המסך? מדריך לזירה הדיגיטלית

לפני הקריאה

סוג הטקסט: טקסט מידעי עם טבלה. מה לדעתכם קל יותר לכתוב במסך מאשר לומר בקול? חשבו על מקרה שראיתם (בלי שמות) ונחשו מה יסביר הטקסט.

הניחוש שלי:

מילון קטן

חוזרת ונשנית

קורה שוב ושוב, לא רק פעם אחת

שם בדוי

שם מומצא שאינו השם האמיתי

יתרה מזו

ויותר מזה, בנוסף לכך

ראיה

הוכחה למשהו שקרה

להפוך למטרה

להיות זה/זה/זו שפוגעים בו/בה

הערות שלי

1 פגיעה שלא נגמרת בצלצול. בריונות רשת היא פגיעה חוזרת ונשנית באדם באמצעות טלפון, מחשב או מכשיר דיגיטלי אחר. היא יכולה להופיע כהודעות מעליבות, הפצת שמועות, שיתוף תמונה בלי רשות או התחזות למישהו אחר. בעבר, מי שנפגעו בהפסקה יכלו לפחות לחזור הביתה ולהרגיש מוגנים. ברשת הפגיעה עלולה להמשיך גם בשעות הערב, בסוף השבוע ואפילו בחופשה.

2 למה ברשת זה קל יותר. כשאנחנו מדברים פנים אל פנים, אנחנו רואים את הבעת הפנים של האחר ומבינים מיד אם פגענו. מאחורי מסך התגובה הזאת נעלמת. יתרה מזו, יש מי שמרגישים מוגנים בזכות שם בדוי או פרופיל אנונימי, ולכן כותבים דברים שלא היו מעזים לומר בקול. חוקרים מכנים את התופעה "אפקט חוסר העכבות ברשת", כלומר תחושה שהכללים הרגילים אינם חלים במרחב הדיגיטלי.

3 חרם בלי מילים. לא כל פגיעה נשמעת כמו קללה. חרם דיגיטלי הוא הרחקה מכוונת של תלמיד או תלמידה: פותחים קבוצה חדשה בלעדיהם, מוציאים אותם מקבוצה, מתעלמים בכוונה מכל הודעה שהם כותבים או מתכננים מפגש בלי לצרף אותם. אף שאין כאן אף מילה מעליבה, ההרגשה של מי שנשאר/ה בחוץ יכולה להיות כואבת מאוד.

תחנת עצירה: עצרו וחשבו: מדוע לדעתכם חרם דיגיטלי, שאין בו אף מילה מעליבה, עלול לכאוב לא פחות מהודעה פוגענית?

4 הקהל הגדול ביותר. בכל מקרה של בריונות רשת יש בדרך כלל הרבה יותר צופים מפוגעים. הצופים הם כל מי שרואים את ההודעה, את התמונה או את הקבוצה החדשה. חלקם מצטרפים, חלקם מעודדים בלייק או באימוג'י צוחק, ורבים שותקים. מחקרים רבים מראים שהתגובה של הצופים משפיעה מאוד על מה שיקרה אחר כך: כאשר אפילו צופה אחד מתערב, הפגיעה נעצרת פעמים רבות מהר יותר.

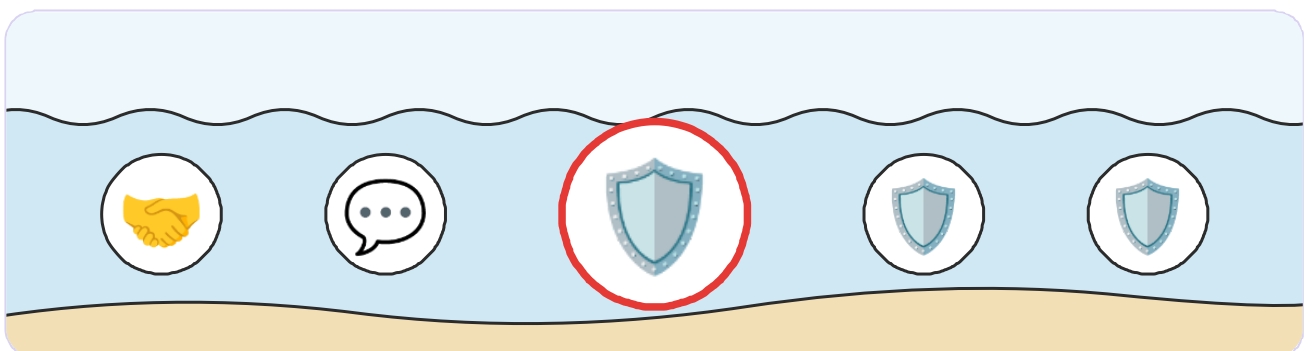
מי עומד מאחורי המסך? מדריך לזירה הדיגיטלית (המשך)

5 מהצד אל הלב. מדוע רבים בוחרים לשתוק? יש מי שחוששים להפוך בעצמם למטרה, ויש מי שבטוחים שמישהו אחר כבר יגיב. התופעה הזאת נקראת "פיזור אחריות": ככל שיש יותר צופים, כל אחד מהם מרגיש פחות אחראי. ההבנה שגם השתיקה היא בחירה יכולה לעזור לנו לצאת מהצד ולפעול.

6 דרכים לפעול. לא חייבים להיות גיבורים כדי לעזור. אפשר לשלוח הודעה פרטית למי שנפגע/ה, לא להעביר הלאה תמונה או הודעה פוגענית, לשמור צילום מסך כראיה ולדווח במערכת הדיווח של הרשת החברתית. ובעיקר, לא להישאר לבד עם זה: פנו ליועצת, לנאמני החוסן המורים או לנאמני החוסן התלמידים.

חמישה תפקידים של צופים ברשת, ומה ההשפעה של כל אחד מהם

התפקיד	מה עושים	ההשפעה על הנפגע/ת
מצטרף/ת	מוסיף/ה תגובה מעליבה או משתף/ת הלאה	הפגיעה גדלה ומגיעה לעוד אנשים
מעודד/ת	שולח/ת לייק או אימוג'י צוחק	הפוגעים מרגישים שיש להם קהל ותמיכה
שותק/ת	רואה ואינו/ה מגיב/ה	הנפגע/ת עלול/ה לחשוב שכולם נגדו/ה
תומך/ת בשקט	שולח/ת הודעה פרטית מעודדת	הנפגע/ת מרגיש/ה פחות לבד
מגן/ה	כותב/ת "די", מדווח/ת ופונה למבוגר	הפגיעה נעצרת לעתים קרובות מהר יותר

שאלות לפי עומק • חט"ב

מי עומד מאחורי המסך? מדריך לזירה הדיגיטלית

שם: _____

חלק א' – שחייה על פני השטח

בואו נשחה על פני המים ונאתר מידע שכתוב בטקסט במפורש.

איתור מידע

פני המים • כתוב בטקסט

1

לפי הפסקה הראשונה, במה שונה פגיעה ברשת מפגיעה בהפסקה?

א) היא תמיד פחות כואבת

ב) היא עלולה להמשיך גם בבית, בערב ובחופשה

ג) היא קורית רק בין חברים קרובים

איתור מידע

פני המים • כתוב בטקסט

2

לפי הטבלה, מה עלול לקרות כאשר צופה שותק/ת?

א) הנפגע/ת עלול/ה לחשוב שכולם נגדו/ה

ב) הפגיעה נעצרת מהר יותר

ג) הפוגעים מתנצלים

איתור מידע

פני המים • כתוב בטקסט

3

לפי הטבלה, איזה תפקיד מתאים למי ששולח/ת לייק להודעה פוגענית?

א) מגן/ה

ב) תומך/ת בשקט

ג) מעודד/ת

איתור מידע

פני המים • כתוב בטקסט

4

מהו "פיזור אחריות" לפי הטקסט?

א) חלוקת שיעורי בית בין תלמידים

ב) תחושה שככל שיש יותר צופים, כל אחד מרגיש פחות אחראי

ג) דיווח של כמה אנשים על אותה הודעה

שאלות לפי עומק • חט"ב

מי עומד מאחורי המסך? מדריך לזירה הדיגיטלית (המשך)

שם: _____

בדיקת פרטים

פני המים • כתוב בטקסט

5

נכון או לא נכון? סמנו ✓ בטבלה

המשפט	נכון ✓	לא נכון ✗
לפי הטקסט, חרם דיגיטלי תמיד כולל מילים מעליבות.	☐	☐
בדרך כלל יש בבריונות רשת יותר צופים מפוגעים.	☐	☐
שמירת צילום מסך כראיה היא אחת הדרכים לפעול שמוזכרות בטקסט.	☐	☐
לפי הטקסט, רק גיבורים יכולים לעזור למי שנפגע/ה.	☐	☐

אוצר מילים בהקשר

פני המים • כתוב בטקסט

6

השלימו את המשפטים בעזרת מחסן המילים

מורים

צופים

שם בדוי

הבעת הפנים

מחסן מילים:

1. כשמדברים פנים אל פנים, רואים את _____ של האחר ומבינים מיד אם פגענו.
2. יש מי שמרגישים מוגנים בזכות _____ או פרופיל אנונימי.
3. בכל מקרה של בריונות רשת יש בדרך כלל הרבה יותר _____ מפוגעים.

חלק ב' - צלילה

עכשיו צוללים: נסיק מסקנות, נקשר בין חלקי הטקסט ונבחן את המבנה ואת השפה.

סימון בטקסט

צלילה • בין השורות

7

מסמנים בטקסט

- סמנו בצהוב את המשפט שמסביר מה קורה כאשר אפילו צופה אחד מתערב.
- סמנו בירוק את כל הדרכים לפעול שמופיעות בפסקה האחרונה.
- סמנו בקו את החלק במשפט שמסביר מה עושים אנשים שמרגישים מוגנים בזכות שם בדוי.

שאלות לפי עומק • חט"ב

מי עומד מאחורי המסך? מדריך לזירה הדיגיטלית (המשך)

שם: _____

מיון וארגון

צלילה • בין השורות

8

מיינו כל מעשה לקבוצה המתאימה: פגיעה ישירה, חרם והרחקה, או הגנה. (מיינו: סמנו ✓ בעמודה המתאימה)

הפריט	פגיעה ישירה ☀️	חרם והרחקה 🚫	הגנה 🛡️
שליחת הודעה מעליבה	☐	☐	☐
פתיחת קבוצה חדשה בלי תלמידה אחת	☐	☐	☐
התעלמות מכוונת מכל הודעה של תלמיד	☐	☐	☐
הפצת תמונה בלי רשות	☐	☐	☐
שליחת הודעה פרטית מעודדת	☐	☐	☐
שמירת צילום מסך ופנייה ליועצת	☐	☐	☐

קישור מושגים

צלילה • בין השורות

9

מתחו קו בין המושג לפירוש

א. תחושה שהכללים הרגילים לא חלים ברשת	1. חרם דיגיטלי
ב. הרחקה מכוונת מקבוצה או ממפגש	2. פיזור אחריות
ג. הצגת עצמך כאילו את/ה מישהו אחר	3. אפקט חוסר העכבות ברשת
ד. ככל שיש יותר צופים, כל אחד מרגיש פחות אחראי	4. התחזות

משמעות ביטוי

צלילה • בין השורות

10

המילה "הרחקה" (פסקה 3) נגזרת מאותו שורש כמו המילה:

א. רחוק

ב. רוחב

ג. חוקר

שאלות לפי עומק • חט"ב

מי עומד מאחורי המסך? מדריך לזירה הדיגיטלית (המשך)

שם: _____

מארגן גרפי

צלילה • בין השורות

11

השלימו את הטבלה: בחרו שלושה סוגי פגיעה מהטקסט, תנו דוגמה והסבירו מדוע הם פוגעים.

סוג הפגיעה	דוגמה מהטקסט	למה זה פוגע?

חלק ג' – מעמקים

הגענו למעמקים: כאן תביעו עמדה, תיצרו ותחברו את הנושא לחיים שלכם.

העברה למקרה חדש

המעמקים • מעבר לשורות

12

איזה תפקיד צופה יונתן יכול לבחור? כתבו שתי פעולות שהוא יכול לעשות ומה הוא יכול לחשוב כדי לצאת מהצד.

מקרה לבחינה: הקבוצה החדשה

יונתן מכיתה ח' גילה שחברי הכיתה פתחו קבוצה חדשה בלי תמר. בקבוצה מתכננים מסיבה, וכמה כבר שלחו אימוג'י צוחק כשמישהו כתב עליה משהו. אף אחד לא מגיב, ויונתן מתלבט.

שאלות לפי עומק • חט"ב

מי עומד מאחורי המסך? מדריך לזירה הדיגיטלית (המשך)

שם: _____

כתיבה ונימוק

המעמקים • מעבר לשורות

13

האם לדעתכם צופה ששותק/ת כשהוא/היא רואה בריונות ברשת אחראי/ת חלקית לפגיעה? כתבו פסקת טיעון (6–8 שורות): הציגו עמדה ברורה, שני נימוקים (לפחות אחד מבוסס על הטקסט או על הטבלה), והשתמשו בשתי מילות קישור לפחות (למשל: משום ש..., לכן, יתרה מזו). סיימו במשפט מסכם.

כלי חוסן

המעמקים • מעבר לשורות

14

כתבו הודעה פרטית לחבר/ה שהוצא/ה מקבוצה, לפי עקרונות מעש"ה: משפט מחויבות ("אני כאן איתך"), שאלה שמפעילה חשיבה, והצעה למשימה קטנה (למשל: נשמור צילום מסך ונפנה יחד ליועצת).

שיח בכיתה

המעמקים • מעבר לשורות

15

מעגל שיח

- למה לדעתכם קל יותר לכתוב מילים פוגעות מאחורי מסך מאשר לומר אותן פנים אל פנים?
- האם לייק או אימוג'י צוחק הם "רק לחיצה"? מה הם אומרים לפוגעים ולנפגעים?
- מה עוצר אותנו לפעמים מלהגן על מישהו ברשת? ואילו דרכים בטוחות יש לנו בכל זאת לפעול?
- אילו כללים הייתם רוצים שיהיו בקבוצת הכיתה שלנו, כדי שכל תלמיד ותלמידה ירגישו בה בטוחים?

שאלות לפי עומק • חט"ב

מי עומד מאחורי המסך? מדריך לזירה הדיגיטלית (המשך)

שם:

ייצוג חזותי

המעמקים • מעבר לשורות

16

ציירו מסך טלפון ובו שיחה בקבוצה: הוסיפו תגובה אחת של צופה שבוחר/ת להיות "מגן/ה" ותגובה של "תומך/ת בשקט" בהודעה פרטית.

בודקים את עצמנו + כרטיס יציאה

בודקים את עצמנו + כרטיס יציאה

בודקים את עצמנו

סמנו בכל שורה איך אתם מרגישים

עוד לא	בערך	בטוח/ה	
			אני יודע/ת להסביר מהו "פיזור אחריות" ולמה רבים שותקים.
			אני יודע/ת להבחין בין בריונות רשת עם מילים לבין חרם דיגיטלי בלי מילים.
			אני יכול/ה למנות לפחות שלוש דרכים לפעול כשאני רואה פגיעה ברשת.

מילים שפוגעות, מילים שמגינות: בריונות וחרם ברשת • חט"ב

כרטיס יציאה

שם:

כיתה:

תאריך:

1. משפט אחד מהטקסט שאני רוצה לזכור הוא...

2. אם אראה פגיעה ברשת, הצעד הראשון שלי יהיה...

3. שאלה שעדיין מעסיקה אותי על צופים ברשת היא...

כמה נהניתי מהטקסט? 1 2 3 4 5

מה אני לוקח/ת איתי מהטקסט? כתבו או ציירו

מפתח תשובות למורה

מפתח תשובות למורה

מפתח תשובות למורה – חט"ב. שאלות פתוחות: תשובות אישיות. מחפשים תשובה שנשענת על הטקסט, מנומקת ומנוסחת במשפטים שלמים.

שאלה	תשובה
1	ב. היא עלולה להמשיך גם בבית, בערב ובחופשה
2	א. הנפגעת/עלול/ה לחשוב שכולם נגדו/ה
3	ג. מעודד/ת
4	ב. תחושה שככל שיש יותר צופים, כל אחד מרגיש פחות אחראי
5	1. לא נכון 2. נכון 3. נכון 4. לא נכון
7	„כותבים דברים שלא היו מעזים לומר בקול...”
8	שליחת הודעה מעליבה ← פגיעה ישירה; פתיחת קבוצה חדשה בלי תלמידה אחת ← חרם והרחקה; התעלמות מכוונת מכל הודעה של תלמיד ← חרם והרחקה; הפצת תמונה בלי רשות ← פגיעה ישירה; שליחת הודעה פרטית מעודדת ← הגנה; שמירת צילום מסך ופנייה ליועצת ← הגנה
9	1-ב, 2-ד, 3-א, 4-ג
10	א. רחוק

יצרה: רית ראש בן ישי

לצלול פנימה • מילים שפוגעות, מילים שמגינות: בריונות וחרם ברשת • חוברת
תלמיד לחט"ב

